

ΑΙΑΝΗ
ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ
ΑΙΑΝΙ
CEMETERY

KOZANH / KOZANI

Η Αιανή βρίσκεται 20 χλμ. νότια της Κοζάνης. Στην αρχαιότητα ανήκε στο βασίλειο της Ελιμιώτιδας, το οποίο μαζί με τα υπόλοιπα ελληνικά βασίλεια (Τυμφαίας, Ορεστίδας, Λυγκηστίδας, Εορδαίας, Πελαγονίας, Δερριόπου) αποτελούσαν την Άνω Μακεδονία των αρχαίων. Σύμφωνα με τον ιδρυτικό μύθο που διέδωσε ο Στέφανος Βυζάντιος, η Αιανή, «πόλις Μακεδονίας», κτίστηκε από τον Αιανό, γιο του Ελύμου και ιδρυτή της Ελίμειας ή Ελιμιώτιδας. Η ύπαρξη της πόλης της Αιανής βεβαιώνεται από δύο επιγραφικές μαρτυρίες.

ΑΙΑΝΗ, «ΠΟΛΙΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»

Φαίνεται ότι πολύ πρώιμα η Αιανή κατέλαβε θέση πρωτεύουσας στο κράτος των Ελιμιωτών. Η αποκάλυψη δημόσιων και ιδιωτικών οικοδομημάτων διαμορφώνει την εικόνα μιας οργανωμένης πόλης της Άνω Μακεδονίας ήδη από τα υστεροαρχαϊκά και κλασικά χρόνια (τέλη 6ου-αρχές 5ου αι. π.Χ.). Παράλληλα, η αποκάλυψη αρχαϊκών και κλασικών επιγραφών επιβεβαιώνει τη χρήση του γραπτού λόγου και αποδεικνύει ότι η μέχρι τώρα έλλιψη πρώιμων επιγραφών οφειλόταν στην περιορισμένη και μη συστηματική ανακαφική έρευνα της μακεδονικής γης.

Η ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ

Οι συστάδες των τάφων και τα εκτεταμένα νεκροταφεία που έχουν εντοπιστεί και εν μέρει ανασκαφεί γύρω από τον λόφο της αρχαίας πόλης χρονολογούνται από την ύστερη εποχή του Χαλκού έως τα υστεροελληνιστικά χρόνια. Στη βασιλική νεκρόπολη των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων έχουν αποκαλυφθεί δώδεκα μεγάλοι κτιστοί θαλαμωτοί και μικρότεροι κιβωτιόσχημοι τάφοι, καθώς και πολλοί λακκοειδείς. Τέσσερις κτιστοί τάφοι φέρουν ορθογώνιους περιβόλους, δηλαδή ορθογώνιες κατασκευές από λιθοπλίνθους, ενώ τρεις περιβόλοι περιέκλειαν λακκοειδείς ταφές.

Ο μεγαλύτερος κτιστός τάφος, ο Τάφος Α, έχει διαστάσεις 11x11 μ. περίπου, με πλευρές πλάτους 3 μ., πάνω στις οποίες στηρίζονταν ναόσχημη υπέργεια κατασκευή. Στον κτιστό Τάφο Β, διαστάσεων 8x8 μ., διασώθηκαν οι μονόλιθοι της επίπεδης στέγης του θαλάμου. Ο Τάφος Δ περικλείεται από οικοδόμημα ορθογώνιας κάτοψης με χαρακτήρα προφανώς λατρευτικό. Αντικειμενικά κριτήρια για τον χαρακτηρισμό των μεγάλων τάφων ως βασιλικών αποτελούν, εκτός των κινητών ευρημάτων, οι ναόσχημες κατασκευές πάνω και γύρω τους, οι οποίες δηλώνουν ότι οι νεκροί δεν ήταν απλοί άνθρωποι, αφού μετά θάνατον ηρωοποιούνταν και λατρεύονταν.

Περίλαμπρα ταφικά μνημεία, ως σήματα επιφανών νεκρών, όπως αγάλματα λονταριών, αγάλματα κούρων και κόρης, άγαλμα γενειοφόρου των αρχών του 5ου αι. π.Χ., ζωγραφιστές ιωνικές και ανθεματικές στήλες, όλα σε ντόπιο μάρμαρο και λίθο, καθιστούν μοναδική τη νεκρόπολη της Αιανής για όλο τον βορειοελλαδικό χώρο.

Τα επιγραφικά ευρήματα χρονολογούνται από τα υστεροαρχαϊκά χρόνια. Τα κτερίσματα, που διασώθηκαν από τη συστηματική σύληση, ήδη από την αρχαιότητα, παρουσιάζουν εξαιρετική ποιότητα και ποικιλία, στοιχεία που μαρτυρούν εύρωστη οικονομία και υψηλό βιοτικό επίπεδο και εντάσσουν την περιοχή στην πολιτισμική και θρησκευτική κοινή του υπόλοιπου ελληνισμού: χρυσά, αργυρά και χάλκινα κοσμήματα, σιδερένια και χάλκινα σκεύη και όπλα, πήλινα μελανόμορφα και ερυθρόμορφα αγγεία, πήλινα ειδώλια, οστέινα περίτμητα πλακίδια, αριστουργήματα της μικροτεχνίας, γυάλινα αλαβάστρινα αγγεία κ.ά.

Γνωστοί βασιλείς της Ελίμειας ήταν ο Αρριδαίος (περίπου 472 π.Χ.), τρεις βασιλείς με το όνομα Δέρδας (Α΄, περίπου 442 π.Χ., Β΄, περίπου 382 π.Χ., Γ΄, περίπου 358 π.Χ.), «Παυσανίας και άλλοι αδελφοί» του Δέρδα Α΄, όπως αναφέρονται. Τέλος η Φίλα, αδελφή του Δέρδα Γ΄ και του Μαχάτα, υπήρξε η πρώτη από τις επτά συζύγους του Φιλίππου Β΄, ενώ σύμφωνα με μια άποψη και η Ευρυδίκη, κόρη του Σίρρα και μητέρα του Φιλίππου Β΄, καταγόταν από την Ελιμιώτιδα.

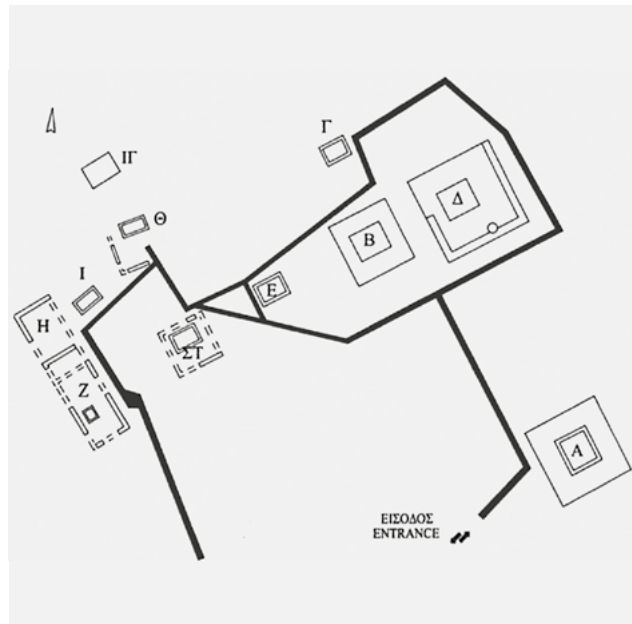
Aiani is located approximately 20 km south of Kozani and was, therefore, within the region of the ancient kingdom of Elimeia which, along with the rest of the Greek kingdoms (Tymphaia, Orestis, Lyncestis, Eordaia, Pelagonia, and Derriopos) constituted the ancient Upper (i.e. mountainous) Macedonia. According to the foundation myth preserved by Stephanus Byzantius, Aiani "city of Macedonia" was founded by Aianos, son of Elymos, the founder of Elimeia or Elimiotis. The existence of the ancient city of Aiani is documented by two inscriptions found in the area.

AIANI, "CITY OF MACEDONIA"

Aiani seems to have been the capital of the state of the Elimiotai at a very early date. The discovery of public and private buildings gives a picture of a well-organised city as early as the Late Archaic and Classical period (late 6th-early 5th c. BC). At the same time, the discovery of Archaic and Classical inscriptions confirms the use of writing and indicates that the lack of early inscriptions so far was the result of the limited and unsystematic excavational research in Macedonia.

THE CEMETERY

The groups of graves and the extensive cemeteries that have been discovered and partly excavated around the hill occupied by the ancient city date from the Late Bronze Age to the Late Hellenistic period. In the royal cemetery of the Archaic and Classical period, twelve large chamber tombs

have been uncovered, along with smaller cist graves and a large number of pit graves. Four of the cist graves have rectangular enclosures made of stone blocks, and three more enclosures contained pit graves.

The largest chamber tomb, Tomb A, measures 11x11 m, and has sides 3 m thick, supporting a structure above ground in the form of a temple. Of the chamber Tomb B, measuring 8x8 m, the monolithic blocks from the flat roof of the burial chamber are preserved. Tomb Δ is enclosed by a rectangular structure, probably used for cult purposes. The large tombs are defined as royal not only by the small finds, but also by the structures in the form of a temple above and around them, which indicate that the occupants were not ordinary people, since they were worshipped as heroes after their death.

Splendid funerary monuments used as grave markers for prominent citizens, such as statues of lions, kouroi and a statue of a kore and one of a bearded man dating from the early 5th c. BC, painted Ionic palmette stelai, all worked in local marble and stone, establish the cemetery of Aiani as unique in Northern Greece.

The inscriptions found date from the Late Archaic period. The grave offerings that have survived the looting, which began as early as ancient times, exhibit outstanding quality and variety, features that attest to a robust economy and a high standard of living, and assign the region to the cultural and religious *koine* of the rest of the Greek world: gold, silver and bronze jewellery, iron and bronze vessels and weapons, clay black- and red-figure vases, terracotta figurines, cut-out bone plaques, masterpieces of miniature art, glass and alabaster vases, etc.

The kings of Elimeia known to us are Arrhidaios (472 BC), three kings named Derdas (I: ca. 442 BC, II: ca. 382 BC, III: ca. 358 BC), and "Pausanias and other brothers" of Derdas I. Finally, Phila, the sister of Derdas III and Machatas, was the first of the seven wives of Philip II; according to one view, Eurydike, daughter of Sirrhas and mother of Philip II, was also descended from Elimeia.

ΑΙΑΝΗ ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ

ΑΙΑΝΙ
CEMETERY

KOZANH / KOZANI

i T: 24610 98800/1

ΚΕΙΜΕΝΑ: Γ. ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ-ΜΕΝΤΕΣΙΔΗ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ε. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ

TEXT: G. KARAMITROU-MENTESSIDI
GENERAL SUPERVISION: ARF, PUBLICATIONS
DEPARTMENT
LAYOUT: E. ELEUTHERIADI

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC**

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr